

1. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія. Харків: Право, 2010. 464 с.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Квасневська Н.Д. Поняття судової системи України: сучасний погляд. Форум права. 2015. № 5. С. 110-113. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_5_20.pdf.
4. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Поняття судочинства. URL: http://studopedia.com.ua/1_92165_ponyattya-sudochinstva.html.
6. Притика Д. Д. Створення науково обґрунтованої системи правосуддя в Україні – головна мета судової реформи. Право України. 2009. № 12. С. 71-84.
7. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 2004. Т. 6 : Т.-Я. 768 с.

Якубенко Д. Л.,
PhD researcher, асистент кафедри
конституційного права України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Після Другої світової війни медичні дослідження призвели до значного прогресу, зокрема, у сфері генетики та дітонародження. Так, Нюрнберзький кодекс та Гельсінська декларація заклали фундамент для розбудови принципів, які мають застосовуватись до медичних досліджень. У багатьох країнах, а згодом й на міжнародному рівні, розгорнулися гострі дискусії щодо кола етичних принципів, які мають застосовуватися до медичної діяльності, як у царині щоденної медичної практики, так і щодо досліджень та застосування нових

технологій, серед яких одне з ключових місць посідають допоміжні репродуктивні технології.

На сучасному рівні розвитку медицини застосування допоміжних репродуктивних технологій є прямою реалізацією репродуктивних прав людини. Та, на жаль, виклики сьогодення, серед яких повномасштабна війна РФ проти України та, як наслідок, запровадження воєнного стану в Україні актуалізують питання реалізації репродуктивних прав в умовах воєнного стану.

Зокрема, неврегульованим залишається правовий механізм збереження та подальшого посмертного використання репродуктивного матеріалу для чоловіків, які вирушають до зони військових дій. Чинне законодавство, а саме наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 №787 (із змінами), який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.10.2013 за №1697/24229, висвітлює питання можливості здачі, кріоконсервації та зберігання репродуктивного матеріалу чоловіків [1].

Але питання розпорядження та подальшого посмертного використання кріоконсервованого за життя репродуктивного матеріалу чоловіків, на жаль, залишається неохопленим правовим регулюванням [2].

Також не можна оминати увагою той факт, що війна, окрім всього іншого, зумовлює гостру актуальність проблем гендерно зумовленого насильства, яке негативно впливають на здоров'я та репродуктивну функцію жінок протягом усього їхнього життя, спричиняючи небажану вагітність, що може мати своїм наслідком небезпечні, а часом ще й несанкціоновані аборти, безпліддя та інфекції, що передаються статевим шляхом, включаючи ВІЛ/СНІД.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1820 визнає зґвалтування та інші види сексуального насильства воєнними злочинами та злочинами проти людяності. Надзвичайно важливою у цьому контексті постає справа No ICTR-96-4-T від 2 вересня 1998 року. Текст саме цієї справи наголошує на тому, що зґвалтування під час збройного конфлікту слід розглядати як елемент геноциду. Так, геноцид тлумачиться як вчинення із наміру знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку будь-якого із наступних актів: вбивство

членів групи; заподіяння серйозних тілесних або психічних ушкоджень членам групи; навмисне створення для групи життєвих умов, розрахованих на її повне або часткове фізичне знищення; застосування заходів, спрямованих на запобігання народжуваності в групі; примусове переведення дітей з однієї групи в іншу групу.

До питання вимушеної вагітності, яка є наслідком зґвалтування, то вона має бути розглянута як окремий злочин проти людяності, позаяк історії війн свідчать про випадку, коли зґвалтування здійснювалися загарбниками якраз з метою примусового запліднення жінок - таким чином реалізовувалась програма викорінення однієї нації та розповсюдження іншої [3].

Таким чином, варто говорити про те, що особливості реалізації репродуктивних прав в умовах воєнного стану повинні бути відображені у змінах до чинного законодавства, зокрема Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні. Так, має бути розроблено правовий механізм розпорядження та подальшого посмертного використання кріоконсервованого за життя репродуктивного матеріалу чоловіків. Також, має бути врегульовано питання застосування ДРТ окремим категоріям осіб, наприклад, таким як ВІЛ-інфіковані особи, що й досі залишається поза увагою законодавців.

Список використаних джерел:

1. Наказ МОЗ України «Про затвердження «Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні» від 09.09.2013 №787.
2. Антонов С. Чи існує в Україні правовий механізм збереження та подальшого посмертного використання репродуктивного матеріалу для чоловіків, які вирушають до зони військових дій. *«Воєнне» медичне право в запитаннях і відповідях. Київ: НААУ. 2022. С.41*
3. The International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict (UK Foreign & Commonwealth Office, 2nd Ed. 2017).

Саліхов О. О.,

*аспірант кафедри публічно-правових дисциплін
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського*

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ МЕДІАЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Медіація здійснюється на основі певних принципів, які вибудовуються на основі правової культури, менталітету суспільства, правових традицій, що складаються у державі. З ухваленням Закону України «Про медіацію» (далі – Закон) принципи медіації було легалізовано і в Україні. П'ять статей Закону (ст. 4-8) присвячуються принципам медіації. Законодавець не лише перераховує, але й розкриває їх зміст. У ст. 5 Закону принцип добровільності викладається наступний чином: «1. Участь у медіації є добровільним волевиявленням учасників медіації. Ніхто не може бути примушений до врегулювання конфлікту (спору) шляхом проведення медіації. 2. Сторони медіації та медіатор можуть у будь-який момент відмовитися від участі в медіації. 3. Участь сторони в медіації не може вважатися визнанням такою стороною вини, позовних вимог або відмовою від позовних вимог» [1, ст. 5].

Закріплення на законодавчому рівні принципів медіації і визначення їх змісту важливе з огляду на призначення цих керівних ідей. По-перше, вони є універсальними засадами, що розкривають сутність медіації і визначають загальну спрямованість (вектор) правового регулювання відносин у цій сфері. По-друге, медіаційна процедура, яка чітко нерегламентована Законом, все ж, повинна здійснюватися відповідно до правових засад, якими є принципи медіації. Саме вони забезпечують особливість порядку і методики проведення медіації, визначають змістовність прав і обов'язків її учасників, впливають на норми професійної етики медіаторів.

Одним із основоположних принципів медіації є добровільність, який першочергово із-поміж інших виділяє законодавець. Про визначальне значення